

700 LAT DRAWNA

STUDIA I MATERIAŁY
Z HISTORII MIASTA I SZLACHTY
NOWOMARCHIJSKO-ZACHODNIOPOMORSKIEJ

Szczecin 2014

700 LAT DRAWNA

STUDIA I MATERIAŁY Z HISTORII MIASTA
I SZLACHTY
NOWOMARCHIJSKO-ZACHODNIOPOMORSKIEJ

Materiały z konferencji popularnonaukowej
zorganizowanej z okazji 700-lecia Drawna w dniu 27 września 2013 r.

Pod redakcją:
prof. dr. hab. Ryszarda Tomczyka i dr. Bogdana Wojciecha Brzustowicza

Szczecin 2014

Publikacja powstała przy współpracy Gminy Drawno,
Regionalnego Towarzystwa Historycznego Ziemi Choszczeńskiej
i Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego

Tłumaczenie na język niemiecki
Anna Adamiak, Jadwiga Pawlak

Tłumaczenie na język polski
Małgorzata Maciejewska

Korekta
Beata Niemaszyk

Skład
Andrzej Zajda

Redakcja techniczna
Jolanta Doroszkiewicz

ISBN 978-83-64070-12-9

Wydawnictwo
Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica
ul. Podgórna 15/16
70-733 Szczecin

Druk
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe ZAPOL
Dmochowski, Sobczyk Sp.J.
al. Piastów 42, 71-062 Szczecin

Spis treści

Wstęp.....	5
Od Redakcji.....	7

Część I

NEUWEDELL. Z DZIEJÓW DAWNYCH

Karolina Bucka

Gmina Drawno w starożytności.....	11
-----------------------------------	----

Tatiana Balcerzak, Sławomir Słowiński

Zamek w Drawnie. Wyniki badań archeologiczno-architektonicznych przeprowadzonych w latach 2008–2009.....	22
---	----

Paweł Gut

Z dziejów organizacji sądownictwa w Drawnie w XVIII–XX wieku.....	40
---	----

Część II

WKŁAD WEDŁÓW W ROZWÓJ DRAWNA, NOWEJ MARCHII I POMORZA

Vita v. Wedel

Die Familie von Wedel Einblicke und Episoden. Kurzer Überblick über die Geschichte der Familie von Wedel	53
Rodzina von Wedel – wątki i epizody. Przyczynek do historii rodziny	64

Bogdan Wojciech Brzustowicz

Wedlowie z Drawna na kartach „Roczników” Jana Długosza na tle wydarzeń w latach 1433–1436	76
--	----

Edward Rymar

Epizod pomorski Drawna i Wedłów drawieńskich w drugiej połowie XV wieku	85
---	----

Grzegorz Jacek Brzustowicz

Wedlowie w czasach wojny trzydziestoletniej	97
---	----

Edward Rymar

Sztambuch Ludwiki Wedłówny z końca XVIII wieku.....	106
---	-----

Wolf Christian v. Wedel-Parlow

Die Wedel in der Nazizeit.....	116
Wedlowie w okresie nazizmu.....	123

Część III

DRAWNO DZIEJE NOWE

Dariusz Aleksander Rymar

Źródła do dziejów Drawna w zasobie Archiwum Państwowego w Gorzowie Wielkopolskim	133
---	-----

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW DRAWNA W ZASOBIE ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

Powojenne losy Drawna związane były głównie z powiatem choszczeńskim i województwem zachodniopomorskim ze stolicą w Szczecinie. Stąd też archiwalia dotyczące tego miasta, a wytworzone do roku 1975, znalazły się w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Dopiero po reformie podziału terytorialnego przeprowadzonej w roku 1975 Drawno weszło w skład województwa ze stolicą w Gorzowie Wlkp. W naturalny też sposób znalazło się w obszarze działania gorzowskiego oddziału Archiwum Państwowego w Szczecinie. Jak wiadomo od 1 stycznia 1999 roku weszła w życie reforma podziału terytorialnego, na mocy której Drawno powróciło do Pomorza Zachodniego, a Gorzów stał się częścią woj. lubuskiego¹. Na mocy decyzji dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie obszar, który wcześniej należał do woj. gorzowskiego, i który został włączony do woj. zachodniopomorskiego przeszedł w kompetencje nadzorcze Archiwum Państwowego w Szczecinie i kontakty pomiędzy gorzowskim archiwum a urzędami zlokalizowanymi w Drawnie ustały. Zatem gorzowskie archiwum tylko w okresie 1975–1998 działało na terenie Drawna i dlatego w jego zasobie znalazło się kilka zespołów archiwalnych, w większości z lat 1975–1990.

W zasobie gorzowskiego archiwum znajduje się zaledwie 5 zespołów archiwalnych wytworzonych przez urzędy działające w Drawnie, w tym jeden sprzed roku 1945 (Urząd Stanu Cywilnego) i 4 z lat 1975–1990. Ich wykaz przedstawiono w tabeli poniżej:

nr zespołu	nazwa zespołu	daty	liczba jednostek archiwalnych	liczba metrów bieżących
335	Urząd Stanu Cywilnego w Drawnie	1874–1903	39	0,43

1 W interesującym nas okresie gorzowskie archiwum stanowiło oddział AP w Zielonej Górze (1975–1979) i AP w Szczecinie (1979–2005). Od 1 stycznia 2006 r. jest samodzielnym Archiwum Państwowym.

635	Urząd Miasta i Gminy i Rada Narodowa Miasta i Gminy w Drawnie	[1972] 1973– 1990	158	3,55
687	Komitet Miejsko- -Gminny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Drawnie	1975– 1989	16	0,3
806	Podstawowa Organizacja Partyjna PZPR w Nadleśnictwie w Drawnie	1975– 1985	1	0,02
831	Podstawowa Organizacja Partyjna PZPR w Państwowym Ośrodku Maszynowym w Drawnie	1975– 1988	1	0,02

Urząd Stanu Cywilnego (niem. Standesamt) zawiera mocno zdekompletowane księgi urodzeń, małżeństw i zgonów.

Z pozostałych zespołów do najciekawszych należą z Urzędu Miasta i Gminy i Komitetu Miejsko-Gminnego PZPR, a więc akta wytworzone przez władze gminy.

Urząd Miasta i Gminy w Drawie utworzono z dniem 1 stycznia 1973 roku. Był on organem pomocniczym naczelnika gminy, który z kolei był organem administracji państwowej na terenie gminy oraz organem wykonawczym Rady Narodowej Miasta i Gminy. Rada była terenowym organem władzy państwowej i samorządu społecznego. Zakończył swoją działalność pod koniec maja 1990 roku wraz z wejściem w życie ustawy o samorządzie terytorialnym.

W zespole UMiG w Drawnie znajdują się nast. materiały: decyzje naczelnika (1974), zarządzenia naczelnika (1974–90), protokoły pokontrolne (1973–83), narady i zebrania pracowników (1974–84), realizacja wniosków komisji (1981–89), realizacja uchwał (1989–90), protokoły głosowania w okręgach wyborczych (1988), referendum (1987), program rozwoju społeczno-gospodarczego Drawna na lata 1975–90 (1974), program rozwoju wsi w gromadzie Drawno (1972–75), protokoły zebrań wiejskich (1973–90), analizy i oceny skarg i wniosków, sprawozdania (1981–90), sprawozdawczość (1984–89), sprawozdanie z realizacji zadań gospodarczych (1978–80), sprawozdanie kolegium ds. wykroczeń (1976–79), budżety i sprawozdania (1973–89), sprawozdania podatkowe (1973–75, 1977–85), analiza i oceny ruchu budowlanego (1985–89), bilanse zasobów złóż

kopalin (1985–88), czyny społeczne (1977–89), ewidencja źródeł szkodliwych zanieczyszczeń (1984–89), badanie analizy i oceny jakości środowiska (1985–89), analiza potrzeb i efektów pomocy społecznej (1987–89), sprawozdania o stanie zatrudnienia (1972–77), ogólne zasady zaopatrzenia rynku (1985–89), ewidencja dróg i mostów (1988–89); materiały Rady Narodowej Miasta i Gminy: protokoły z sesji (1973–90), uchwały (1973–90), zadania Rady Narodowej (1974–77), protokoły z posiedzeń prezydium (1973–90), protokoły z posiedzeń komisji (1973–90), zebrania wiejskie (1973), akta Frontu Jedności Narodu (1977–81), akta Komitetu Kontroli Społecznej (1978–83), akta wyborcze (1985, 1988), spotkania radnych z wyborcami (1977–88), kwestionariusze radnych (1988).

Komitety miejsko-gminne PZPR powstawały sukcesywnie, w miarę tworzenia miasto-gmin. Pierwsze miasto-gminy na terenach późniejszego (od 1975 r.) województwa gorzowskiego zaczęły działać już od 1 stycznia 1973 r. Utworzono wówczas wspólne miasto-gminy w Dobiegniewie, Ośnie Lubuskim i Trzcielu na terenie woj. zielonogórskiego oraz w Pełczycach, Reczu i Drawnie w woj. szczecińskim. Następnie powstały od 4 października 1973 r. w Barlinku, Choszczynie, Dębnie i Myśliborzu w woj. szczecińskim oraz od 1 grudnia w Drezdenku, Skwierzynie i Witnicy w woj. zielonogórskim. Ostatnia grupa miast-gmin powstała w czerwcu 1975 r. Utworzono je wówczas w Międzychodzie w woj. poznańskim oraz w Międzyrzeczu, Rzepinie, Słubicach, Strzelcach Kraj. i Sulęcinie w woj. zielonogórskim. Od 1 czerwca 1975 r. wszystkie znalazły się w województwie gorzowskim.

Zawartość zespołu jest typowa dla komitetu o podobnej wielkości:

1. Konferencje, 1975–1989, sygn. 1–3: protokoły z posiedzeń konferencji, sprawozdania ustępujących władz;
2. Posiedzenia plenarne, 1975–1989, sygn. 4–6: protokoły z posiedzeń plenarnych;
3. Posiedzenia egzekutywy, 1976–1989, sygn. 7–10: protokoły z posiedzeń;
4. Miejsko-Gminna Komisja Kontrolno-Rewizyjna, 1975–1989, sygn. 11–14: sprawozdania z działalności Komisji, protokoły z posiedzeń;
5. Komisja Współdziałania Partii i Stronnictw Politycznych, 1981–1988, sygn. 15: protokoły z posiedzeń Komisji;
6. Ankieta statystyczna, 1976–1988, sygn. 16: sprawozdania o liczebności partii.

Akta podstawowych organizacji partyjnych zawierają protokoły z zebrań sprawozdawczo-wyborczych i sprawozdawczych, zebrań ogólnych, sprawozdania statystyczne.

Jak widać z powyższego, zestawienia materiałów tych jest w gorzowskim archiwum niewiele, a ponadto w większości stanowią one dokumentację typową dla okresu PRL.

Z ciekawszych dokumentów znajdujących się w ww. zespołach należy wymienić akta dotyczące secesji gminy Drawno z woj. gorzowskiego w roku 1981. Było to związane z szerszym zjawiskiem, gdyż w pierwszej połowie roku 1981 zamiar odłączenia się od woj. gorzowskiego i powrotu do woj. poznańskiego i szczecińskiego zgłaszały także inne gminy.

Wiosna 1981 r. w województwie gorzowskim, tak jak w całym kraju przebiegała w atmosferze konfliktów i niepokoїв związanych z sytuacją polityczną jaka wytworzyła się po strajkach sierpniowych i powstaniu „Solidarności”. W okresie kilku wiosennych miesięcy gorzowskie życie polityczne było zdominowane przez istotne wydarzenia społeczno-polityczne. W obrębie PZPR toczyła się kampania sprawozdawczo-wyborcza przed planowanym na lipiec IX zjazdem tej partii. Jednym z jej rezultatów, kłopotliwym i zaakceptowanym z niechęcią przez kierownictwo Komitetu Wojewódzkiego PZPR (KW) było powstanie tzw. struktury poziomej w obrębie partii (druga połowa kwietnia). Działała ona jako zespół VII Wojewódzkiej Konferencji Przedzjazdowej i uczestniczyła w przygotowaniach do konferencji sprawozdawczo-wyborczej. Niejasna sytuacja panowała na wsi. Brak zgody władz na rejestrację „Solidarności” wiejskiej powodował akcje protestacyjne ze strony jej działaczy. W marcu miał miejsce konflikt pomiędzy władzami a „Solidarnością”, związany z pobiciem działaczy związkowych w Bydgoszczy. Stale pogarszało się zaopatrzenie w sklepach, co było jednym z kluczowych elementów kształtujących nastroje społeczne.

W przynajmniej 10 gminach (na 40 wchodzących w skład województwa) ujawniły się tendencje odśrodkowe, grożące rozpadem województwa lub przynajmniej okrojeniem jego terytorium. Wystąpienia, których najczęstszą formą były uchwały podejmowane przez rady gmin miały miejsce w Reczu (18 XII 1980), Bierzwniku (27 III 1981), Choszcznie (10 IV), Krzęcinie (27 V), Myśliborzu (28 V), Drawnie (4 VI) i Barlinku (15 VII). Ponadto sprawa ta była dyskutowana w Dębnie, Miedzichowie i Międzychodzie, gdzie jednak nie doszło do przyjęcia uchwał.

Województwo gorzowskie zostało utworzone w roku 1975 w ramach reformy podziału terytorialnego kraju. W samym Gorzowie ten fakt powitano z euforią. Oznaczało to bowiem nowe szanse rozwoju dla miasta. W dodatku były tu tradycje lokalnej społeczności z lat 1946–1950, o czym dobrze tu pamiętano. Jednak arbitralne wytyczenie granic nowego województwa, niepoprzedzone żadną dyskusją ani rozmowami z lokalnymi społecznościami zaowocowało ich oporem. Niechęć do nowego województwa i brak akceptacji dla oderwania od dotychczasowych regionów były szczególnie silne w byłych miastach powiatowych: Międzychodzie (wcześniej woj. poznańskie), Myśliborzu i Choszcznie (wcześniej woj. szczecińskie). W tych i innych gminach niejednokrotnie wy-

powiadano się przeciw oderwaniu ich od dawnych metropolii. Oczywiście, w warunkach ograniczeń cenzuralnych i politycznych najczęściej takie poglądy prezentowano w rozmowach prywatnych, choć czasem przybierały formę poważniejszych działań.

Po strajkach z sierpnia 1980 roku znacznemu ograniczeniu uległa cenzura, odważniej też krytykowano władze. Po raz pierwszy bez żadnych ograniczeń można było się odnieść do zmian w podziale terytorialnym kraju przeprowadzonych 5 lat wcześniej. Spowodowało to, iż na porządku dziennym pojawił się problem rewizji granic województwa gorzowskiego.

Ostatnim ośrodkiem należącym do roku 1975 do powiatu choszczeńskiego, w którym ujawniły się zamiary secesyjne było Drawno. Także tu już w grudniu 1980 roku dyskutowano o sprawie na sesji rady. Jedna z radnych stwierdziła wówczas, że: *„całe społeczeństwo Drawna od momentu przejścia w administrację województwa gorzowskiego czuje się ograbione. Wszystkie inwestycje poszły na Gorzów. Społeczeństwo nie pozwoli się w dalszym ciągu okłamywać”*. Podobnie jak w innych ośrodkach także i tu rozpoczęto sondowanie opinii społecznych. Za podjęciem przez Radę uchwały o przyłączeniu Drawna do woj. szczecińskiego zdecydowanie opowiedziała się Komisja Koordynacji NSZZ „Solidarność”. Komisja ta najprawdopodobniej była zarejestrowana w szczecińskim MKR, pomimo iż Drawno należało administracyjnie do woj. gorzowskiego. Z pewnością ułatwiało to secesyjne nastawienie. Związkowcy uważali przyłączenie Drawna do woj. szczecińskiego za błąd. Jako argument przemawiający za powrotem do woj. szczecińskiego uważali przeszłość i brak identyfikacji z Ziemią Lubuską do jakiego niektórzy zaliczali również woj. gorzowskie. W swoim piśmie stwierdzali, że: *„Drawno od wieków należało do Pomorza Zachodniego, a nie jest żadną Ziemią Lubuską, co niepotrzebnie denerwuje nas i kłóci się z naszymi przyzwyczajeniami”*. O ile druga część zdania jest prawdziwa (Drawno nigdy przed rokiem 1975 nie było związane z regionem lubuskim), o tyle pierwsza nie była prawdą (znając przeszłość Drawna trudno bowiem określić, że było ono przez stulecia częścią Pomorza Zachodniego. W nadesłanym do Urzędu Miasta i Gminy piśmie podkreślano dogodną komunikację ze Szczecinem. Ponadto zauważano, że: *„Po przyłączeniu nas do woj. gorzowskiego stwierdzamy ogólny regres w rozwoju miasta. Zachodzą podejrzenia, że kosztem między innymi Drawna rozbudowano Gorzów. W okresie tym nie oddano do użytku ani jednego mieszkania. 40 budynków kwalifikuje się do rozbioru. Zapotrzebowanie jest na 240 mieszkań. Młode małżeństwa mieszkają wręcz w skandalicznych warunkach. W tej trudnej sytuacji zaangażowanie władz wojewódzkich było bardzo małe, a możliwości zmiany na lepsze nie można oczekiwać. Zdani jesteśmy na jeden autobus w godzinach rannych, który kursuje do Gorzowa, a jednocześnie*

jest często odwołany z powodu złego stanu technicznego. Połączenie kolejowe jest jeszcze trudniejsze. Musimy jechać drogą okrężną przez Choszczno-Krzyż". Także i tu podnoszono kwestię małej atrakcyjności gorzowskiej oferty oświatowej i medycznej oraz konieczność zaopatrywania się w materiały do produkcji w oddalonych znacznie od Drawna punktach sprzedaży (zlokalizowanych często na terenie woj. zielonogórskiego): „*Z tytułu transportu ponosimy poważne koszty. Na przykład do Agromy Żagań leżącej w woj. zielonogórskim, w której możemy zaopatrzyć się w części zamienne do maszyn radzieckich mamy około 250 km, natomiast do podobnej placówki w woj. szczecińskim – Gryfice tylko 150. Na dokonanie zakupów w Żaganiu tracimy dwa dni, a załatwienie tych samych spraw w Gryficach jeden dzień. Do Agromy sprzętu gotowego w Lutolu Suchym mamy około 170 km, natomiast do podobnej w Szczecinie-Dąbiu tylko 80 km. Do Bazy Zaopatrzenia i Zbytu w Starym Kisielinie 200 km, do podobnej w Warnicy mielibyśmy tylko 70 km".*

Mocno także podkreślano fakt zlokalizowania wojewódzkiego oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, aż w Sulęcinie oddalonym od Drawna aż o 150 km, do którego był znacznie utrudniony dojazd. Załatwienie sprawy emerytalnej wiązało się zatem z koniecznością odbycia całodniowej wyprawy. Podkreślano także niezrozumiałe powiązania administracyjno-gospodarcze, np. miejscowy Państwowy Ośrodek Maszynowy podlegał centrali w Zielonej Górze, Nadleśnictwo i Ośrodek Transportu Leśnego swoje jednostki nadrzędne miały w Szczecinie, zaś Gminna Spółdzielnia w Gorzowie. Komplikowało to współpracę i organizowanie wspólnego transportu. Zdaniem związkowców fatalny był również stan łączności telefonicznej z Gorzowem, w przeciwieństwie do łączności ze Szczecinem, które były na dobrym poziomie. Wiele rozmów łączonych przez centralę w Gorzowie nie dochodziło do skutku, co wymagało wielokrotnego zamawiania tego samego połączenia. Dopiero po godz. 11.00 docierała do Drawna gazeta codzienna (ze zdziwieniem odbierana tu „Gazeta Lubuska” wydawana w Zielonej Górze).

Do władz miasta trafiła także petycja z Zakładu Maszyn Budowlanych „Bumar-Hydroma” w Choszczynie zakładu w Drawnie podpisana przez kilkudziesięciu pracowników tej firmy. Także tu postulowano przejście Drawna do woj. szczecińskiego, uzasadniając to podobnymi argumentami (złe rozwiązania komunikacyjne, słaby poziom budownictwa mieszkaniowego, gorszy niż w Szczecinie poziom usług medycznych, gorsze możliwości kształcenia dzieci, upadek znaczenia turystycznego).

Nadesłane opinie zostały rozpatrzone jeszcze przed sesją przez prezydium rady. Podzieliło ono większość krytycznych uwag, jednak zdawało sobie też sprawę z faktu, iż nie wszystkie zaniedbania były rezultatem niewłaściwych de-

cyzji gorzowskich decydentów. W przyjętym przez prezydium Rady 2 czerwca 1981 roku stanowisku odnotowano: *„Jest prawdą, że w okresie od zmiany granic województw nie wybudowano na naszym terenie żadnego mieszkania, zły jest stan dróg, słaba komunikacja z siedzibą województwa, pogorszyły się warunki opieki zdrowotnej w szpitalnictwie oraz szkolnictwie (możliwości korzystania ze szkół i uczelni wynikające z rejonizacji). Zwiększyły się koszty wynikające z transportu do punktów zaopatrzenia i zbytu. Prezydium obiektywnie jednak stwierdza, że szereg tych spraw np. opieka zdrowotna, szkolnictwo, zaopatrzenie w środki produkcji i części zamienne wynikały z błędnych decyzji centralnych dotyczących rejonizacji, które nie uwzględniały rzeczywistych potrzeb w tym zakresie. Prezydium stwierdza, że władze wojewódzkie podjęły działania i wprowadziły do realizacji budowę wodociągu w mieście oraz przygotowały pełną dokumentację do budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji w mieście, która nie może być zrealizowana ze względu na brak środków finansowych. Zasadnicze uwagi do władz wojewódzkich, to nie rozpoczęcie budownictwa mieszkaniowego oraz nie poprawienie łączności komunikacyjnej z województwem”*. Pomimo bardziej stonowanej krytyki decydentów gorzowskich, prezydium opowiedziało się za odłączeniem od woj. gorzowskiego.

4 czerwca odbyło się posiedzenie Rady. Jak wynika z lakonicznego zapisu tego punktu wzbudził on ożywioną dyskusję. W sesji uczestniczyło 27 radnych (na 34 w ogóle), z czego głos zabierało siedmiu. Przedstawione zostały petycje z różnych zakładów pracy postulujące powrót do woj. szczecińskiego. Jeden z radnych postulował, aby zaprosić przedstawiciela Urzędu Wojewódzkiego ze Szczecina, aby wysłuchać co on mógłby zaproponować gminie w zakresie województwa. Ponownie pojawiły się argumenty dotyczące stanu komunikacji i złego zaopatrzenia. Co jednak ciekawe, gdy jeden z radnych skrytykował złe zaopatrzenie w leki, obecny na sesji kierownik apteki zaoponował, gdyż jego zdaniem zaopatrzenie dostarczane z Zielonej Góry było lepsze niż wcześniejsze dostawy ze Szczecina. Po dyskusji radni jednogłośnie przyjęli uchwałę o skierowaniu wniosku do Rady Ministrów o odłączeniu Drawna z woj. gorzowskiego i przyłączeniu go do woj. szczecińskiego. 8 czerwca uchwałę przesłano do Rady Ministrów oraz wojewodów gorzowskiego i szczecińskiego.

Nie wiadomo jaki był dalszy bieg tej i innych uchwał secesyjnych. Prawdopodobnie w gorącym roku 1981 władze centralne nie zajmowały się tą sprawą, a po wprowadzeniu stanu wojennego również nie była to kwestia dla władz centralnych istotna.

Analizując tę sytuację trzeba stwierdzić, że niezadowolenie z sytuacji bieżącej nakładało się także z poczuciem lekceważenia przez władze, kiedy w roku 1975 z zaskoczenia wprowadzono nowy podział terytorialny. Pominęto wów-

czas zdanie mieszkańców. Odreagowali oni w kilka lat później, wyrażając swoją opinię. Jednocześnie widać, iż w ciągu kilku lat 1975–1980 nie wytworzyły się nowe więzi gospodarcze, społeczne i kulturalne w nowym województwie. Nie sprzyjały temu procesowi powiązania Gorzowa z województwem zielonogórskim, także mające swój początek w sytuacji sprzed roku 1975. Stąd brały się niedogodności związane z usytuowaniem punktów zaopatrzenia na terenie woj. zielonogórskiego. Dojeżdżanie do nich z Gorzowa nikogo nie dziwiło, jednak dla mieszkańców północno-wschodniej części województwa gorzowskiego było nie do przyjęcia. Zwłaszcza, że nie istniały dogodne połączenia kolejowe, zaś autobusowe były rozwinięte niedostatecznie. Z drugiej strony nie było problemu z połączeniami ze Szczecinem. Ponadto w roku 1980 nadal istniało wiele więzi gospodarczych, łączących gminy z północy woj. gorzowskiego z woj. szczecińskim. Do tego dochodził o wiele wyższy poziom usług medycznych, oświatowych i kulturalnych w Szczecinie, z którymi Gorzów nie mógł konkurować oraz inwestycje mieszkaniowe, które koncentrowały się w tym okresie w Gorzowie i poza miastem, odbierane były jako prowadzone kosztem mniejszych ośrodków. Czary goryczy dopełniało pogarszające się zaopatrzenie sklepów. W całym kraju słabe, jednak (na co są liczne dowody) w sklepach woj. szczecińskiego lepsze niż w woj. gorzowskim. Wszystkie te czynniki spowodowały wybuch niezadowolenia, które ujawniło się w roku 1981.

Kończąc ten przegląd archiwaliów dotyczących Drawna należy dodać, iż dokumenty dotyczące tego miasta znajdują się również w innych zespołach, np. Urzędu Wojewódzkiego oraz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gorzowie. Np. z informacji wysyłanych z UWG do Dyżurnego Sztabu Operacyjnego Rządu oraz z KW do KC dowiadujemy się, że Drawno należało zaledwie do kilku gmin w województwie, w których 1 maja 1981 r. odbyły się tradycyjne pochody pierwszomajowe, chociaż frekwencja była na nich znacznie mniejsza niż jeszcze rok wcześniej. Możemy również znaleźć informacje o posłance z Drawna – Alinie Wiśniewskiej. Była ona jedną z sześciu posłów wybranych w woj. gorzowskim w roku 1980.

Wpływy szczecińskie oraz problemy z zaopatrzeniem pojawiają się w innym dokumencie. 17 listopada 1981 roku w Drawnie odbyło się duże spotkanie mieszkańców miasta z przedstawicielami Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” ze Szczecina: Przemysławem Fenrychem – rzecznikiem prasowym i Mieczysławem Ustasiakiem – wiceprzewodniczącym ZR. Uczestniczyło w nim ok. 230 osób. Omawiano pierwszy zjazd „S”, działania „S” w sprawie wyjścia z kryzysu. Mówiono też o konieczności nowych wyborów do rad i wybraniu kandydatów niezależnych od władz, a gdyby okazało się to niemożliwe o zbojkotowaniu wyborów (konstytucyjnie planowanych na rok 1982). Ponownie pojawiały się gło-

sy domagające się odłączenia Drawna od woj. gorzowskiego i przyłączenia do szczecińskiego z uwagi na lepsze zaopatrzenie tego drugiego. Zapowiedziano też przyjazd do Drawna lidera szczecińskiej „S” Mariana Jurczyka.

Podsumowując to wystąpienie można stwierdzić, iż w gorzowskim archiwum znajduje się niewiele akt dotyczących Drawna. Było to (i jest) w końcu niewielkie miasto, w którym istniało niewiele instytucji wytwarzających dokumenty o wartości historycznej, które przekazywane są do archiwum państwowego. Jednak te, które się w nim znalazły są interesujące, gdyż dotyczą niezwykle istotnego, bo przełomowego okresu w najnowszych dziejach Polski, który miał swoje odniesienia również w przypadku niewielkiej społeczności Drawna.

Zusammenfassung

Der Autor beschrieb die Quellen zur Geschichte von Drawno / Neuwedell, die sich heute in den Sammlungen des Staatsarchivs in Gorzów Wielkopolski / Landsberg an der Warthe befinden, im Hinblick auf ihre Nutzbarkeit bei den Forschungen der neuesten Geschichte von Drawno. Das Archiv in Gorzów Wielkopolski besitzt Unterlagen zur Gemeinde Drawno aus dem Zeitraum 1975–1998, das heißt aus der Zeit der Zugehörigkeit von Drawno zur Woiwodschaft Gorzów Wielkopolski / Lebus.